

แบบรายงานการเข้าร่วมเวทีสาธารณะ

เรียน เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ตามที่เลขานุการสภาผู้แทนราษฎรได้อนุญาตให้ นายวิชาญ ทรายอ่อน วิทยากรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานบริการวิชาการ ๓ สำนักวิชาการ เข้าร่วมเวทีสาธารณะ เรื่อง “มาตรการส่งเสริมการทำงานต่อเนื่องของผู้สูงอายุ” จัดโดยมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) ในวันจันทร์ที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๘ เวลา ๐๙.๐๐-๑๖.๐๐ นาฬิกา ณ ห้องศูนย์ประชุมวายุภักษ์ โรงแรมเซ็นทรา ศูนย์ราชการ แจ้งวัฒนะ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเสวนา

บัดนี้ การเสวนาเรื่อง “มาตรการส่งเสริมการทำงานต่อเนื่องของผู้สูงอายุ” สิ้นสุดลงแล้ว จึงขอเสนอรายงาน ดังนี้

๑. รายละเอียดการเข้ารับการอบรม / สัมมนา / ประชุมทางวิชาการ / ประชุมเชิงปฏิบัติการ

วัน / เวลา	หัวข้อวิชา
๐๘.๓๐-๐๙.๐๐ น.	ลงทะเบียน
๐๙.๐๐-๐๙.๑๐ น.	กล่าววัตถุประสงค์การจัดงาน โดย พญ.ลัดดา ดำริการเลิศ รักษาการเลขาธิการมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย
๐๙.๑๐-๐๙.๒๐ น.	ชมวีดิทัศน์ “อายุการทำงานไม่ได้จบที่วัยเกษียณ”
๐๙.๒๐-๐๙.๕๐ น.	ปาฐกถาพิเศษ “บทบาทผู้สูงอายุในสังคมไทย” โดย ศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์ รองนายกรัฐมนตรี
๐๙.๕๐-๑๒.๐๐ น.	เสวนา “เส้นทางการทำงานของผู้สูงอายุ” ร่วมเสวนา โดย ๑. คุณทองลั่น น้อยบุตร ตัวแทนกลุ่มแรงงานนอกระบบ ๒. คุณสนธยา อินขำ ผู้จัดการฝ่ายบุคคล บริษัท โรงเส้นไหม้ ขอเฮง จำกัด ๓. ดร.อารักษ์ พรหมณี รองปลัดกระทรวงแรงงาน ๔. รศ.ดร.วรเวศม์ สุวรรณระดา คณบดีวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินการอภิปราย โดย นายโมไนย เย็นบุตร ผู้ประกาศข่าวเนชั่น แชนแนล
๑๒.๐๐-๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐-๑๕.๐๐ น.	อภิปรายห้องย่อย ๒ ห้อง ห้องที่ ๑ การขยายการทำงานอย่างต่อเนื่องในภาคเอกชน นำเสนอโดย ดร.ศุภชัย ศรีสุชาติ และดร.แก้วขวัญ ตั้งติพงศ์กุล คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (๔๕ นาที) ดำเนินการอภิปราย โดยนายจิระพันธ์ กัลลประวิทย์ นักวิชาการอาวุโสและข้าราชการบำนาญ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ห้องที่ ๒ กลไกและกระบวนการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบ นำเสนอโดย อ.จรัญญา วงษ์พรหม สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น (๔๕ นาที) ดำเนินการอภิปราย โดยนางราศี เบญจาทิกุล ผู้เชี่ยวชาญการตรวจและประเมินผล กระทรวง แรงงาน
๑๕.๐๐-๑๕.๑๕ น.	รับประทานอาหารว่าง
๑๕.๑๕-๑๕.๓๐ น.	สรุปผลภาพรวม “การส่งเสริมการทำงานต่อเนื่องของผู้สูงอายุ”
๑๖.๐๐ น.	จบการเสวนา

๒. จำนวนผู้เข้ารับการเข้ารับการเวชศาสตร์ เรื่อง “มาตรการส่งเสริมการทำงานต่อเนื่องของผู้สูงอายุ”

จำนวนโดยประมาณ ๓๐๐ คน เป็นเครือข่าย กลุ่มชาวบ้าน องค์กรพัฒนาผู้สูงอายุ คณาจารย์จาก มหาวิทยาลัยต่าง ๆ นักวิชาการ นักวิจัย ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้สนใจเรื่องแรงงานผู้สูงอายุ ทั่วไป

๓. สรุปสาระสำคัญจากการเข้ารับการเวชศาสตร์ เรื่อง “มาตรการส่งเสริมการทำงานต่อเนื่องของผู้สูงอายุ”

๓.๑ ปาฐกถาพิเศษ “บทบาทผู้สูงอายุในสังคมไทย” โดย ศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ ยุทธวงศ์ รองนายกรัฐมนตรี มีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้ นโยบายด้านสังคมของรัฐบาลคือ **ลดเหลื่อมล้ำ ค้ำจุนกัน สร้างสรรค์สังคมไทย** จากสถิติข้อมูลพื้นฐานอ้างอิงจากผลการวิจัยสถาบันประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่ามีผู้สูงอายุเพียงร้อยละ ๑๐ ที่มีการศึกษา รายได้เฉลี่ยประมาณ ๓,๐๑๓ บาท ต่อเดือน และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ๒,๗๕๑ บาทต่อเดือน มีหนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนละ ๔๐,๑๗๙ บาท และร้อยละ ๕๘ ยังทำงานอยู่ เหตุผลหลักคือต้องหาเลี้ยงชีพ เมื่อสอบถามผู้สูงอายุจำนวนสองในสาม มีความเห็นว่าควรต้องทำงาน และเห็นว่าการส่งเสริมการทำงานสำหรับผู้สูงอายุมีความจำเป็นมาก

จากข้อมูลดังกล่าว นายกรัฐมนตรี ได้ให้นโยบายว่าในอนาคตประเทศไทยเราจะก้าวเข้าสู่ประเทศที่มีผู้สูงอายุมากขึ้น เพราะฉะนั้นนายกรัฐมนตรีจึงมอบหมายให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมอบกระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานหลักไปพิจารณาและจัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่เป็นผู้ยากไร้ และผู้สูงอายุที่ยากจน แต่ต้องมีมาตรการกำกับผู้สูงอายุที่จะเข้ามาอยู่ในกองทุนนี้

นอกจากนี้ แนวนโยบายการพัฒนาผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้เกิดกิจการเพื่อสังคมสำหรับการพัฒนาผู้สูงอายุ เหมาะสำหรับผู้สูงอายุที่ทำงานได้ ใช้เงินกู้ยืมปลอดดอกเบี้ย หรือดอกเบี้ยต่ำ ส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานผู้สูงอายุโดยองค์กรของรัฐ เอกชนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จึงได้นำเสนอนโยบายสังคมสูงวัย : สาม “รับ”

๑. รับมือ กับปัญหาคนสูงวัยปัจจุบัน

- การทำงาน การฟื้นฟูสมรรถภาพ
- การดูแลความเป็นอยู่ สุขภาพ

๒. รองรับประเด็นคนสูงวัยอนาคต

- รับประเด็นสังคมสูงวัยเต็มรูปแบบ
- การช่วยรับภาระเศรษฐกิจโดยคนสูงวัย (งาน บริการสังคม ฯลฯ)

๓. ต้อนรับ สังคมสูงวัย

- เปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาส เปลี่ยนภาระเป็นพลัง
- ตลาดสินค้าและบริการสูงวัย ทั้งในประเทศและส่งออก เป็นต้น

๓.๒ เสวนา “เส้นทางการทำงานของผู้สูงอายุ” ร่วมเสวนา โดย

คุณทองลวน น้อยบุตร ตัวแทนกลุ่มแรงงานนอกระบบ เล่าให้ฟังว่าที่ยังทำงานอยู่เพราะทำงานแล้วมีความสุข จะทำงานต่อไปจนกว่าจะทำไม่ไหว ส่วนตัวไม่ได้มีปัญหาเรื่องรายได้ การทำงานถือว่าเป็นการออกกำลังกายอีกทางหนึ่ง ถือคติประจำตัวว่าทำงานให้สนุก เป็นสุขกับการทำงาน กลุ่มของป่าเป็นกลุ่มองค์กรสาธารณะประโยชน์ มีทั้งสตรี และผู้สูงอายุ ปัญหาอุปสรรคก็มีเป็นเรื่องความเห็นที่ต่างกันของ

ชุมชน ก็พยายามแก้ปัญหาให้กลุ่มดำเนินต่อไปได้ ปัญหาที่พบก็คือมีสมาชิกบางคนเข้ามาพร้อมกับกลุ่มแล้วก็ออกไป ปัญหาการเมืองในชุมชนและปัญหาความเห็นต่าง ปัญหาการเอาเปรียบผู้อื่น หรือแม้แต่การเข้ามาเพื่อตั้งเอาสมาชิกที่กลุ่มได้ฝึกอบรมไว้ดีแล้วไป เพื่อตั้งกลุ่มใหม่ แต่ทางกลุ่มก็พยายามแก้ปัญหาและดำรงกลุ่มมาได้จนบัดนี้

การรวมกลุ่มยังช่วยแก้ปัญหาสังคมในชุมชนได้อีกทางหนึ่งด้วย แต่เดิมในชุมชนมีปัญหาเรื่องยาเสพติดจำนวนมาก เมื่อรวมกลุ่มกันก็ได้มีเพื่อนมาร่วมกันพูดคุย แลกเปลี่ยนกันและยังมีรายได้อีก ปัญหา ยาเสพติดก็เบาบางลงบ้างเล็กน้อย

ปัจจุบันผู้สูงอายุอยากให้สังคมคิดว่าผู้สูงอายุไม่ใช่ฝ่ายที่รอรับอย่างเดียว ต้องการให้มองว่าเป็นคนมีคุณค่าต่อสังคมมีศักยภาพ ผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเองได้ และสิ่งที่ผู้สูงอายุอยากขอต่อภาครัฐคือช่วยดูแลเรื่องมาตรา ๔๐ บทเฉพาะกาลในกฎหมายประกันสังคม ให้ผู้สูงอายุ สามารถเข้าถึงเงินประกันของตนเองได้ อยากให้ขยายวงเงินประกัน และขอให้สามารถผ่อนได้ด้วย

อีกอย่างหนึ่งอยากให้รัฐเห็นความสำคัญในการรวมกลุ่ม และส่งเสริมสนับสนุนให้สามารถเดินไปได้ ให้โครงการหลักสูตรพร้อมงบประมาณไปลงที่ชุมชนบ้าง กองทุนหมู่บ้านก็ไม่ควรมีดอกเบี้ยสำหรับผู้สูงอายุ

คุณสนธยา อินขำ ผู้จัดการฝ่ายบุคคล บริษัท โรงเส้นไหม ขอเฮง จำกัด ได้เล่าให้ฟังว่า ปัจจุบันจ้างผู้สูงอายุให้ทำงานต่อ อยู่ประมาณ ๑๐๐ คน ทุกคนเป็นคนงานเก่าแก่ของบริษัทที่อยู่กับบริษัทมาเป็นเวลานาน ทางบริษัทนั้นผู้บริหารรุ่นก่อนได้ปลูกฝังผู้บริหารรุ่นใหม่ไว้ว่าให้ดูแลและไม่ลืมบุญคุณพนักงานเก่าแก่ของบริษัท ที่บริษัทมีกำไรและยืนอยู่ได้ก็เพราะพนักงานที่ซื่อสัตย์เหล่านี้ บริษัทดำเนินตามกฎหมายและกฎระเบียบของแรงงานทุกอย่าง แต่ก็ยึดหยุ่นให้กับพนักงานผู้สูงอายุที่มีอยู่ในบริษัทจำนวนมาก โดยบริษัทจะเรียกพนักงานที่ต้องการทำงานต่อ มาพูดคุยและจัดตำแหน่งที่เหมาะสมให้ ทางบริษัทไม่ได้ต้องการ ดประสิทธิภาพกับพนักงานเหล่านี้ แต่เป็นการช่วยเหลือให้งานทำ และมีเพื่อนพูดคุยมากกว่า แต่มีหลักอยู่ว่าต้องเป็นพนักงานเก่าแก่ที่มีประวัติการทำงานที่ดีด้วย

และสิ่งที่ทางบริษัทจะขอจากภาครัฐคือให้ช่วยสนับสนุนบริษัทที่ดำเนินตามนโยบายรัฐจ้างคนสูงอายุทำงาน โดยช่วยบริษัทเหล่านี้ในเรื่องมาตรการด้านภาษี อาจเป็นในลักษณะเดียวกับการลดภาษีในเรื่องที่บริษัทจ้างผู้พิการก็ได้

อีกประการหนึ่งคือ บางครั้งทัศนคติของบุตรหลานผู้สูงอายุที่ มีต่อการทำงานผู้สูงอายุ บางครั้งรู้สึกอายนั่นบ้านที่ยังปล่อยให้พ่อแม่ ผู้สูงอายุไปทำงาน ทั้งที่เป็นความต้องการของผู้สูงอายุเอง และมีร่างกายยังสามารถทำงานได้

รศ.ดร.วรเวศม์ สุวรรณระดา คณบดีวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวว่า จากงานวิจัยเห็นได้ว่าประชากรในวัยทำงานน้อยลง การผลักดันให้ผู้สูงอายุได้ทำงานต่อเนื่อง ในความจริงแล้วไม่เฉพาะแต่ผู้สูงอายุเท่านั้น หากคนไทยเลิกทำงานเร็วอาจเป็นปัญหาเรื่องหลักประกันได้ ในปัจจุบันประชากรมีบุตรน้อยลง บุตรจึงไม่ใช่แหล่งรายได้ของผู้สูงอายุอีกต่อไป ผู้สูงอายุจึงต้องมีหลักประกันและรายได้ในวัยชรา แต่ปัญหาและอุปสรรคอย่างหนึ่งของผู้สูงอายุในการทำงานก็คือ ฝ่ายนายจ้างจะคำนึงถึงความคุ้มทุน เปรียบเทียบการจ้างงานโดยคำนึงถึงผลิตภาพมากกว่าคำนึงถึงฝีมือและประสบการณ์ที่ผู้สูงอายุมี แต่หากมองด้านคุณภาพของงานแล้วในบางตำแหน่งงานอาจคุ้มทุนกว่า ยกตัวอย่างเช่น บริษัทจำหน่ายอะไหล่รถยนต์บริษัทหนึ่ง จำหน่ายอะไหล่และซ่อม บริษัทนี้แผนกอื่นไม่จ้างผู้สูงอายุต่อ แต่แผนกอะไหล่ กลับจ้างต่อแผนกพนักงานคุมสโตรอะไหล่ เพราะพนักงานเหล่านี้สามารถประเมินและสั่งอะไหล่ได้ตรง และถูกต้องกว่า

ช่วยแก้ปัญหาการสั่งอะไหล่ผลิตพลาดได้ สำหรับทางนโยบายนั้นหากภาครัฐมีนโยบายสนับสนุนบริษัทเอกชน เหล่านี้ด้านต่าง ๆ เช่นลดภาษี หรือการขยายอายุการเกษียณ เป็นต้น

แต่ก็มีคนบางกลุ่มเหมือนกันที่ต้องการเกษียณเร็วขึ้น โดยกลุ่มนี้จะพบว่าเป็นกลุ่มที่มีเงินทุนพอสมควร สามารถใช้ให้เงินทำงานในรูปแบบการลงทุนต่าง ๆ เป็นกลุ่มที่มีแหล่งรายได้หลายทาง

และสาเหตุที่ผู้สูงอายุไม่อยากทำงาน อาจมาจากการได้รับเบี้ยยังชีพบ้าง ลูกหลานยังสามารถดูแลอยู่ และมีรายได้จากเงินออมในวัยทำงานบ้าง เป็นต้น

ดร.อารักษ์ พรหมณี รองปลัดกระทรวงแรงงาน ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นว่า เมื่อดูนโยบายกระทรวงแรงงาน จากสถิติพบว่าแรงงานผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น แต่ตลาดแรงงานผู้สูงอายุน้อยและไม่แน่นอน ผู้สูงวัย(ค่าตามรัฐธรรมนูญใหม่ที่กำลังยกร่างรัฐธรรมนูญ) อยู่ในภาคเกษตรกรรมมากที่สุด ส่วนในภาคอุตสาหกรรมจะเป็นวัยหนุ่มสาว สำหรับกฎหมายหรือระเบียบในการคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ กระทรวงแรงงานต้องมาพิจารณาว่าตำแหน่งงานใดเหมาะสมต่อการเอื้ออำนวยมีประโยชน์ ถ้าแรงงานผู้สูงอายุสามารถสร้างผลิตภาพงานได้

ในยุคดิจิทัลกระทรวงแรงงานต้องคิดเรื่องการพัฒนาฝีมือแรงงาน แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ แรงงานของไทยจึงต้องขยับไปทำงานในงานที่มีฝีมือ

ตามสถิติผู้สูงอายุประกอบอาชีพส่วนตัวมากขึ้น จึงต้องวางยุทธศาสตร์ว่าส่งเสริมอย่างไร เจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเข้ามาร่วมด้วย และต้องพิจารณาว่าทำอย่างไรจึงจะพอต่อการยังชีพของผู้สูงอายุ และอย่างไร เท่าไหร่จึงพอ ระบบบำนาญแห่งชาติจะตอบโจทย์เรื่องความพอเพียงหรือไม่

๓.๓ ห้องที่ ๒ กลไกและกระบวนการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบ

ต่อมาในภาคบ่ายมีการแยกอภิปรายห้องย่อยเป็น ๒ ห้อง ห้องที่ ๑ การขยายการทำงานอย่างต่อเนื่องในภาคเอกชน และห้องที่ ๒ กลไก และกระบวนการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบ โดยกระผมมีความสนใจในห้องที่ ๒ จึงเข้าร่วมห้องอภิปรายย่อยห้องที่ ๒ กลไก และกระบวนการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบ สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

อาจารย์จรัญญา วงษ์พรหม สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น นำเสนอว่า โครงการศึกษา เรื่อง กลไกการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบ มีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ชุมชนและภาคส่วนต่าง ๆ ในการส่งเสริมการทำงานผ่านกลุ่มอาชีพ/กิจการผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบและเป็นตัวอย่างที่ดี และเพื่อทราบปัจจัยการส่งเสริมให้กลุ่มอาชีพ/กิจการผู้สูงอายุประสบผลสำเร็จในการเพิ่มรายได้จากการทำงานและมีส่วนร่วมในตลาดแรงงานเชิงเศรษฐกิจรวมทั้งเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการถอดบทเรียน มาสังเคราะห์เป็นกลไกมาตรการและทางเลือกนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการมีงานทำของผู้สูงอายุ โดยการสนับสนุนของภาคส่วนต่าง ๆ ข้างต้นเสนอต่อคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ

การวิจัยพบว่า ลักษณะงานที่เป็นอาชีพของผู้สูงอายุ จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบในทุกพื้นที่อยู่ในกลุ่มและทำอาชีพอิสระแบบปัจเจก ส่วนใหญ่มีอิสระในการทำงานคือสามารถกำหนดประเภทของงานและช่วงเวลาทำงานได้ มีระยะเวลาในการทำงาน

ผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบจะมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพน้อยมาก โดยงานที่ทำส่วนใหญ่ไม่เน้นการแข่งขัน หรือขายงานเกินความสามารถ แต่เน้นรายได้พอเลี้ยงตัวเองและช่วยครอบครัวคุณภาพการทำงาน

ผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ไม่พึงพอใจที่ทำงานอาชีพในลักษณะสังกัดกลุ่ม อันเนื่องมาจากไม่ชอบ หรือไม่ถนัดในการร่วมบริหารจัดการ เช่นการร่วมประชุม ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผนและร่วมตัดสินใจ

กลไกการสนับสนุนด้านอาชีพของแรงงานนอกระบบ ที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นการสนับสนุน กลุ่มอาชีพทั่วไปที่มีสมาชิกไม่จำกัดช่วงวัย ไม่มีกลไกที่สนับสนุนเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุมากนัก มีเพียง “กองทุนผู้สูงอายุ”

กลไกสนับสนุนคุณภาพของผู้สูงอายุ ที่เป็นหน่วยงานส่วนใหญ่ยังเน้นการสนับสนุนตาม ความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ และทัศนคติของ “ผู้สนับสนุน” แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญหรือเน้นการสนับสนุนใน มิติการทำงานเพื่อรายได้หรือเน้นการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะด้านปฏิบัติ

๑. ปรับปรุงการทำงานของกองทุนผู้สูงอายุ ปัจจุบันกลไกส่งเสริม สนับสนุนการทำงานของ ผู้อายุที่ชัดเจนและตรงเป้าที่สุด คือ “กองทุนผู้สูงอายุ” ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการให้เงินกู้ยืมประกอบอาชีพ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้งรายบุคคลและกลุ่มนั้นยังไม่สามารถ กระจายโอกาสการเข้าถึงกองทุนฯ เช่น การประชาสัมพันธ์ที่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ระเบียบและขั้นตอน การขอรับเงินกองทุนที่บางพื้นที่ซับซ้อนเกินไปสำหรับผู้สูงอายุ การตัดสินใจในการอนุมัติเงินทุนรวมศูนย์อยู่ที่ ส่วนกลาง และที่สำคัญ คือการเห็นความสำคัญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกองทุนฯ ในแต่ละพื้นที่ไม่เท่ากัน (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด) รัฐควรผลักดันให้หน่วยงานรับผิดชอบในทุกพื้นที่ เห็นความสำคัญของกองทุนผู้สูงอายุ

๒. ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของกองทุนผู้สูงอายุ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกองทุน ผู้สูงอายุในการส่งเสริมสนับสนุนการมีงานทำของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะที่เป็นแรงงานนอกระบบ กองทุนฯ ควรมี ระบบของการเสริมสร้างประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ (Empowerment) และการประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation) อย่างต่อเนื่อง

๓. ปรับระเบียบการสนับสนุนของกองทุนผู้สูงอายุ พบว่า ปัจจุบันกลุ่มที่เป็นผู้สูงอายุที่ ได้รับการสนับสนุนจากกลไก “กองทุนผู้สูงอายุ” ยังมีจำนวนไม่มากนัก ดังนั้น ควรปรับระเบียบการสนับสนุน กลุ่มผู้สูงอายุ คือกลุ่มที่ขอรับการสนับสนุนกองทุน อาจไม่ใช่กลุ่มที่มีสมาชิกเป็นผู้สูงอายุทั้งหมด แต่เป็นกลุ่ม อาชีพที่มีสัดส่วนสมาชิกที่เป็นผู้สูงอายุที่มากกว่าสมาชิกในวัยอื่น เช่นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐-๘๐ เป็นต้น

๔. สนับสนุนการพัฒนาการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุระดับตำบล รัฐควร สนับสนุนให้ “ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ” เป็นกลไกที่สำคัญในการส่งเสริมการ ทำงานของผู้สูงอายุที่กำลังจัดตั้งขึ้นในระดับตำบลทั่วประเทศในอนาคต โดยพัฒนาบุคลากรผู้ส่งเสริมให้มี ความรู้ ทักษะที่ดีต่อการทำงานของผู้สูงอายุ เน้นการทำงานเพิ่มศักยภาพผู้สูงอายุให้สามารถพึ่งตนเอง มากกว่าการสงเคราะห์

๕. สนับสนุนชมรมผู้สูงอายุในมิติการทำงานของผู้สูงอายุ ที่ผ่านมาชมรมผู้สูงอายุในระดับ ท้องถิ่น ส่วนใหญ่ยังขับเคลื่อนกิจกรรมด้านสุขภาพ และคุณภาพชีวิตด้านอื่น ๆ โดยยังไม่เห็นความสำคัญ เรื่องการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ หน่วยงานที่สนับสนุนชมรมผู้สูงอายุจึงควรสร้างความตระหนักถึงความสำคัญ ในภารกิจส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

๑. นโยบายการส่งเสริม สนับสนุนการทำงานของผู้สูงอายุ : ทั้งเชิงเงินตรา และเชิงคุณค่า การส่งเสริมสนับสนุนการทำงานของผู้สูงอายุ ที่เป็นแรงงานนอกระบบของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ปัจจุบันมักจะเน้นเรื่อง การสนับสนุนการกั๊ยืมเงินเพื่อการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุในลักษณะมูลค่าเชิงเงินตรา หรือ In Cash เท่านั้น แต่อาจปรับนโยบายให้สนับสนุนในการเพิ่มมูลค่า/ต่อยอดผลิตภัณฑ์ในเชิงคุณค่าของสินค้า หรือ In Kind โดยส่งเสริมด้านเทคนิคการผลิต วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งการสื่อสารต่อสาธารณชน ผู้บริโภค กลุ่มลูกค้า ให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ที่ผู้สูงอายุผลิตเพื่อจำหน่ายควบคู่ไปด้วย

๒. นโยบายการส่งเสริม สนับสนุนการทำงานของผู้สูงอายุ : ทั้งกลุ่มและรายบุคคล การส่งเสริมสนับสนุนการทำงานที่เป็นอาชีพของผู้สูงอายุในปัจจุบัน ภาคส่วนที่สนับสนุนพยายามเน้นการรวมกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ เพราะสามารถสร้างความเข้มแข็ง สร้างพลัง เพิ่มศักยภาพ และรองรับการส่งเสริมได้ดีกว่าการทำงานแบบปัจเจก อีกทั้งยังมองในมิติของผู้สูงอายุจะทำงานอย่างไม่โดดเดี่ยว มีเพื่อนร่วมงานที่จะเพิ่มความเหนียวแน่น ในสังคมผู้สูงอายุระดับท้องถิ่นและเครือข่าย แต่การศึกษาพบว่า มีผู้สูงอายุอีกไม่น้อยพอใจกับการทำงานอิสระ ไม่สังกัดกลุ่ม ดังนั้น การส่งเสริมอาจจะต้องดำเนินการในลักษณะทั้งกลุ่ม และปัจเจกควบคู่กันไป

๓. นโยบายการส่งเสริม สนับสนุนการทำงานของผู้สูงอายุ : ต่อยอดและเพิ่มภาวีส รัฐควรเพิ่มมุมมองในการสนับสนุนการทำงานผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบในเชิงต่อยอดชุดประสบการณ์เดิมควบคู่ไปกับการส่งเสริมทางเลือกอาชีพใหม่ ขณะเดียวกัน หน่วยงานรัฐต้องให้การสนับสนุนและยอมรับองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ในพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุในชุมชนได้มากกว่า ทำให้สนับสนุนด้านอาชีพผู้สูงอายุร่วมกับท้องถิ่น

๔. นโยบายการส่งเสริม สนับสนุนการทำงานของผู้สูงอายุ : ขยายและบูรณาการลงสู่ท้องถิ่น รัฐควรขยายภารกิจด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุไปยังหน่วยงานในระดับท้องถิ่นในลักษณะบูรณาการ โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลัก ในบางพื้นที่พบว่า “สภาองค์กรชุมชน” เป็นกลไกที่มีฐานมาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เข้มแข็ง และสามารถขับเคลื่อนด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตในมิติต่าง ๆ เป็นอย่างดี จึงควรทดลองสนับสนุนให้เป็นภาวีสสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนอาชีพและการกระทำของผู้สูงอายุในบางพื้นที่

๔. การนำผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมสัมมนาไปใช้ในการปฏิบัติงาน

๑. ได้รับความรู้และความเข้าใจข้อมูลจากการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของผู้สูงอายุ
๒. มีข้อมูลการวิจัยด้านการทำงานของผู้สูงอายุ เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลการเผยแพร่งานด้านวิจัย การให้บริการวิชาการด้านการทำงานของผู้สูงอายุแก่สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญและบุคคลในวงงานรัฐสภา
๓. เป็นการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ บทความ งานวิจัยใหม่ ๆ จากนักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์มหาวิทยาลัย เพื่อเพิ่มเติมและพัฒนาองค์ความรู้ในสาขาวิชาที่รับผิดชอบ อันจะส่งผลให้นำมาซึ่ง การให้บริการทางวิชาการแก่สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ กรรมการยกร่าง รัฐธรรมนูญและบุคคลในวงงานรัฐสภาอย่างมีประสิทธิภาพ

๕. ข้อเสนอแนะ

กรณีมีการจัดประชุมเวทีสาธารณะ ที่ไม่มีค่าใช้จ่ายเช่นครั้งนี้ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปเข้าร่วมประชุมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้ และเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการทางวิชาการแก่สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญและบุคคลในวงงานรัฐสภาอย่างมีประสิทธิภาพ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(นายวิชาญ ทราয়োอ่อน)
วิทยากรชำนาญการพิเศษ
๘ พฤษภาคม ๒๕๕๘